

οὐ τῶν ἀντικείμενον τοῖς προσειρημένοις. A rebus exquirendis & explicandis, eadē atque in superioribus via rationēque utamur. Videamus igitur eum animi habitum, quo ad res iustas gerendas homines efficiuntur idonei, quōque res iustas & agunt, & volunt, ab omnibus iustitiam intelligi atque appellari solere: eodemque modo in iustitiam habitum esse, quo & iniuriam faciunt, & res iustitas volent. Itaque hæc primum nobis quoque veluti quadam imagine adumbrata posita sint & concessa. Neque enim ita se res habet in scientiis & facultatibus seu potestatibus vt in habitibus. Facultas enim seu potestas, & scientia, eadem contrariorum videtur esse: habitus autem contrariorum non idem est, verbi gratia, bona valetudine non aguntur contraria, sed ea, quæ sunt bona valetudinis propria duntaxat. Dicimus enim, aliquem valenter ambulare, cum ita ambulat, vt is, qui bene valer. Sæpenumerd igitur ex contrario habitu habitus intelligitur contrarius: sæpe ex rebus habitui subiectis. Nam si bona corporis habitudo & firma constitutio nota sit, nota erit etiam mala: & cognitis iis quæ firmam corporis constitutionem efficiunt, firma quoque corporis constitutio erit cognita: & rursus ex hac ipsa, ea, quæ bonam corporis habitudinem efficiunt. Si enim bona corporis habitudo, soliditas carnis est: necesse est malam corporis habitudinem, carnis raritatem esse: & quod vim habet efficientem firmam corporis constitutionis, id ad carnis soliditatem gignēdam necessariō valebit. Plerunque autē sequitur, vt si altera pluribus modis dicantur, alterorum quoque multi sint significandi modi: verbi gratia si multe sint iusti significaciones, erunt & iniusti multæ. Multis autem modis iustitia & iniustitia dici videntur. Sed quia valde est propinqua eārum nominis communitas, & similitudo, idcirco obscurior est, neque ita, vt in iis quæ longè inter se distant, apparet. Magna enim differentia est ea, quæ ex specie est. Exempli gratiā, clavis apud Græcos νόο & communi nomine appellatur & ea pars, quæ ceruicibus animalium subest, & ea quæ ostia claudant. Hoc igitur sumtum sit, quot modis homo iniustus dicatur. Et verò videatur iniustus esse & is, qui contra legem committit, & is, qui sibi plus vendicat, quam pat sit, quique inæqualis est. Ex quo perspicuum est, iustum quoque futurum & eum, qui legibus pareat, & eum qui æquus seu equalis sit. Ius igitur erit tum id, quod legibus sancitur, quod legitimū appellant, tum id, quod æquum est: & contraria iniuria, tum id, quod in legem committitur, tum id, quod iniquum est. Quoniam autem iniustus etiam plus bonorum, quam pat sit, sibi depositas vendicat: in bonis erit occupatus, non omnibus, sed in iis duntaxat, in quibus secunda & aduersa fortuna locum habet: